UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

D Ante Y

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

cordia veret inertes. Virg. Si duo p̃terea tales idea tuliſſet terra viros. i. duos. A duo fit duodecim: a q̃ duodecimꝰ ⁊ duodenꝰ/ duodenarius/ duodeuiginti/ ⁊ hmõi/ ducẽti/ ducẽtenꝰ/ duodecies/ duodeuicies/ ducẽties/ duodeuigeſimus/ ducẽteſimus.

Duplaris numerꝰ dicit̃: in q̃ minor bis numerat̃. Duplares ſiue duplarij torquati dicebant̃ milites q̃ i legiõe romana ob ỽtutẽ duplas ꝯſeq̃bant̃ annonas: ſicut ſimplares: quibꝰ vna ⁊ ſemis annona dabat̃.

Duplex q̃nqꝫ ſignificat duo. Virgilius. Duplices tendens ad ſidera palmas. Cice. lib. iiij. ad Heren. Duplices ſilitudines eſſe debẽt. Q̃nqꝫ latũ. Vir. Duplici aptant̃ dentalia dorſo. Duplices tm̃ numero plurali ⁊ genere maſ. tabellarũ genus eſt in quibꝰ litterę ſcribi ſolebãt. Quę quidẽ aliq̃n etiã triplices erãt in quibus res amatorię ſcribebant̃. Mar. Tunc triplices noſtros nõ vilia dona putabis. Cũ ſe venturam ſcribet amica tibi. Sic duplices/ triplices/ quadruplices ⁊ quintuplices porticꝰ dicunt̃/ i quibꝰ ordines columnaꝝ duplicati/ triplicati/ q̃druplicati ⁊ q̃ncuplicati ſunt. Vict. li. v. In duplici palęſtraꝝ porticu collocanda eſſe cõplura mẽbra ſcribit.

Duplico as. duplicem facio/ gemino. Hiero. Duplicauit annonã. Interdũ Augere. Sal. Et maurꝰ victus duplicauerat bellũ. Vir. Et ſol creſcẽtes decedẽs duplicat vmbras. Hinc Cõduplico ⁊ Reduplico.

Duram quidam putant eſſe nomen fluuij: iuxta quẽ gygantes turrẽ Babel fecerunt. Alij volunt eſſe campũ. Unde apud Danielẽ. In campo Duram ſtatuit Nabuchodonoſor ſtatuã.

Duria ſiue durias: nomen fluuij Valentię proximi: vt ſcribit Pompo. Hunc Saluſt. vocat Turiã lib. iiij. hiſt. Inter leua męniũ dextrũ flumen Turia: qd̓ Valẽtiã paruo interuallo p̃terfluit. Clau. Floribus et roſeis formoſus turia ripis. Grãmatici formoſum legerent: ꝙ vnum amniũ Turia neutro genere proferri putent. Augꝰ. Priſcianoqꝫ auctoribus. Ptol. hac parte Turulim vocat amnẽ. Eſt in Luſitania q̃qꝫ durius. Quẽ Strabo duriam: multi Doriã appellant. Sirius Duriũ ait em̃. Hinc certant pactole tibi duriuſqꝫ taguſqꝫ.

Duro as. durum facio/ firmo/ ſolido. Colu. libro ſeptimo. Annicula mula recte a matre repellitur: ⁊ amota mõtibus/ aut feris locis paſcit̃ vt vngulas duret: ſitqꝫ poſtea lõgis itineribus habil̃. Per tranſlationẽ Quinti. lib. j. Multa linguę vitia niſi p̓mis annis inemẽdabili in poſterũ prauitate durantur. Et durare eſt tolerare. Virgilius. Durate: ⁊ voſmet rebus ſeruate ſecundis. In qua ſignificatione quãdoqꝫ contra naturã iũgit̃ accuſatiuis/ maxime apud poetas. Hora. lib. j. Car. Vix durare carinę poſſunt imperioſius ęquor. Nã ſicut dicimus clamare hominẽ: id eſt cum clamore vocare: ſic durare ęquor: id eſt ꝑ duriciẽ ferre. Itẽ Durare: perſiſtere/ ꝑſeuerare. Plau. in Am. Durare nequeo in ędibus: ita me ꝓbri dedecoris a viro ſ argutã meo. Huiꝰ cõpoſita ſunt Eduro: valde durũ facio: et quaſi ad laborẽ aſſuefacio. Colu. Quare docendus/ et a puericia ruſticis operibus edurãdus futurus villicus. Induro: vt Indurabo cor Pharaonis. Obduro. vt eſt apud Deutero. Nõ obdurabis cor tuũ. Quę fere idẽ cũ ſimplici ſignificant. Prędu ro: cito duro. Col. Verũ eſt in opere difficilior/ ꝙ neqꝫ humentẽ fodere poſſis: ꝙ ſi glutinoſiſſima nec nimiũ ſicca: quia nimiũ prędurat̃. Perduro: valde vel ad finẽ duro. Idẽ lib. viij. Eſt etiã nõ ingrati ſaporis iniuria perduratus. Terẽ. in Hecy. Sancte adiurat nõ poſſe apd̓ nos pamphilo ſe abſente ꝑdurare. Reduro: qd̓ eſt aperio: cõtra id qd̓ dicit̃: Obduro vt inquit Mo. Et oĩa habent pe. pro.

Dureo res: durui: durus ſum. A quo Dureſco: durus fio. Col. libro. ix. Plumulę ſub cauda clunibus detrahendę: ne ſtercore coinquinatę dureſcant. Lucanꝰ tamen. Totoſqꝫ induruit artus: ab indureo in eadẽ ſignificatione qua induro protuliſſe videtur. Sed huiuſmodi pręterita raro a Dureo compoſitis reperiuntur: ſępe autẽ ab his quę a Dureſco ſunt: Indureſco. Virgꝰ. libro. iij. Georgꝰ. Styriaqꝫ imperis induruit horrida barbis: id eſt valde dura: ſiue in ſe dura facta eſt. Col. libro. ij. Iuſta em̃ fieri nequeunt: cũ induruerit ager. Obdureſco: vndiqꝫ durus fio. Cicero M. Celio. Magno dolore me affeciſſent litterę tuę niſi et ratio ipſa depuliſſet omnes moleſtias: et diuturna deſperatione rerũ obduruiſſet animus. Perdureſco: valde durus fio. Col. lib. vij. Vex neqꝫ ante tertiũ/ neqꝫ poſt quintũ annũ iuuencos domare placet: cũ illa ętas adhuc tenera eſt: hęc iã prędurauit; id ẽ nimis dura facta eſt.

Durus a. um. quod eſt ſolidũ ac firmũ: et firmitate naturę corruptionẽ ſui nõ facile admittit. Cuius contrariũ eſt molle: in quo eſt natura luxurioſior: nec ad cõtraria repellenda ſufficiẽs. Virgꝰ. Sed duris genuit te cautibꝰ horrẽs Caucaſus. Per trãſlationẽ capit̃ modo ꝓ patiente ac tolerante laboꝝ. Idem. Scipiadas duros bello. Et Gens dura ⁊ aſpera cultu. Mõ ꝓ aſpero et nocente. Idẽ. Aut durũ tineę genꝰ. Mõ pro crudeli: qm̃ nulla humanitate molleſcit: vt apud eundẽ. Quid iuuenis magnũ: cui verſat i oſſibꝰ ignẽ Durus amor?

Dure et duriter aduerbia ſic inter ſe differunt ſm̃ Donatũ: ꝙ duriter ſit ſine ſenſu laboris. Dure: crudelit̃. Illud ad laborẽ/ hoc ad ſeuitiã refert̃. Sed dure i alterum: duriter in nos aliquid facimus. Terẽ. in An. Primũ hęc pudice vitã parce ac duriter agebat: lana ⁊ tela victũ quęritans.

Duricia ⁊ duricies: ęque dicunt̃ de firmitate/ aſperitate crudelitateqꝫ. Cice. in Cato. Quanta in altero comitas/ in altero duricies.

Durabile: qd̓ durare poteſt. Oui. Qd̓ caret alterna requie durabile nõ eſt.

Duramẽ ⁊ duramẽtũ: brachiũ vitis. Col. libro. v. Sed vt caput trũci pedali fere ſpacio ſit inferiꝰ iugo: quaterniſqꝫ brachijs q̃ duramenta quidã vocãt: diuidat̃ i totidẽ ꝑtes: alio nomine duramina nuncupant̃. Idẽ. Conſiderandũ erit cuiꝰ longitudinis ſint duramina/ quę excedant prędictã menſurã.

Duracinę vuę dicunt̃ quę duram et firmã corticem habent: a duricie/ vel a duris acinis. Auguſtꝰ in epiſtolis. Dũ lectica ex regia redeo: panis vnciã cũ paucis acinis vuę duracinę comedi.

Duracina perſica dicunt̃/ quorum corpus ligno adhęret/ auelliqꝫ nequit. Plinius libro. v. Sed perſicoꝝ palma duracinis.

Duricoria dicunt̃: q̃ ſunt duri corij. Unde ficꝰ duricorię: quę habent durã corticẽ.

D Ante y

Dyas: latine dualitas: Δυο duo.

Dynaſtia: vis potentatus: Dynaſtes: dominus regni potens: optimas: απο του Δυνασθαι: vt hi q̃ magiſtratus gerunt/ et iudicijs pręſunt. Scribit Strabo reges Dynaſtas vocari/ ꝓpterea ꝙ plurimũ poſſunt pollentqꝫ: ⁊ populos quo velint: aut vi/ aut perſuaſione perducant. Cice. ad Atticũ. Erit nebulo iſte cũ iſtis dynaſtis in gratia.

Dyrrachiũ: fuit ciuitas in Epyro: quę prius Epidamus vocabatur. De qua Luca. i principio. Dyrrhachiũ rapiendas tendit ad arces. Dicta dyrrhachiũ a nomine dyrrachij: qui portũ vrbi adiecit. Vide in dictione Epidamum.

Dys prepoſitio greca: quę in compoſitione malã vel

difficile aut impoſſibile ſignificat.

Dyſcolus pe.cor.difficilis maluſ ve/ ſiue pernicioſus: ex Δυσ: et κελομαι iubeo: ita vt dyſcolus dicat̃ cui difficulter iubet̃. Dyoſcolia: difficultas.

Dyſenteria: dici põt inteſtinoꝝ exulceratio: ex Δυσ qđ malũ denotat: et εντερον inteſtinũ. Et latine Tormina/auctore Celſo dicunt̃. Vide i dictione Tormina.

Dyſuria et Stranguiria: difficultas vrine dicit̃. Que vt Galenꝰ inq̃t: fit ex veſice paſſionibꝰ vrinã ſupprimens. Qđ q̃dẽ ſine calculis et inflãmatiõe nõ põt accidere. Hoc Cato ſignificat cũ ait: Quibus egre lotiũ it.

Dyſphylus penult̃.corre.quaſi malus amicus. Juue. Non eſt romano cuiq̃ locus hic vbi regnat prothogenes aliquis vel dyſphilus.

Dyſpepſia: difficilis concoctio.

Dyſpnea: ſpirandi difficultas. Docet Hippocrates in Aphoriſmis: in ſenectute ſtrangurias/dyſpneas/dyſurias/ caceſias eſſe frequentes. Δυσ εστι μοριον κακωσ και πρεω καιπρον.

E Et Ex prepoſitiões

ſunt: que ⁊ ſepant̃ ⁊ cõponunt̃. Sepate mõ tpales ſũt: vt Ex illo celebratus honos. Mõ locales: vt E celo. Mõ ponuntur pro a vel ab: vt Audiui e patre me. Modo ſignificant pro vel ad: vt Ex dignitate et vſu/ex vtilitate: hoc eſt pro dignitate vl' ad dignitatem. E republica ꝓ republica. Modo ſm: vt Ex Platonis ſentẽtia: id eſt ſm Platonis ſententiã/ſiue ꝑ Platonis ſententia. Mõ in. Cice. E renibus laborabat.i.morbũ patiebatur in renibꝰ. Cõpoſite quandoq̃ priuationem indicant: vt Elinguis/exanguis. Quãdoq̃ vehementiã vel perfectionem: vt Eludo/exoro. Quandoq̃ extra: vt Educo/Excludo. Cõponitur autem E cum b. vt Ebibo. D. vt Educo. G. vt Egredior. J. vt Eiicio. L. vt Eludo. M. vt Emitto. N. vt Enitor. R. vt Erigo. V. vt Euebo. Ex vero componitur cũ A. vt Exaudio. C. vt Excurro. E. vt Exeo. F. vt Efficio. O. vt Exoleo. P. vt Expello. Q. vt Exquiro. S. vt Exequor. T. vt Extẽdo. V. vt Exuro. Verũ quando poſt ex ſequitur f. mutat̃ x i f. vt Effundo. Cum vero ſequitur x. abiiciatur ſ. vt Exequor ⁊ exicco. In aliis integra manet.

E Ante A

Eantes: nomen ꝓpriũ hiſtorici Ciçyceni: qui fuit etate q̃ Pygmalion in oriente regnabat.

Ear latine: ver. A quo Earinus: vernus.

Eatenus penult̃.correp. ſignificat vſq̃ eo: vel ad eum modum. Cui reſpõdet Quatenus: vſq̃quo. Hieronymus. Quia et ſi in ſanctis patribus et prophetis gratia fuiſſe creditur: nõ tamen eatenus plena. Sue. in Tyber. Ac primo eatenus interueniebat ne quid perperam fieret.

E Ante B

Ebenus vel Ebenum penult̃.corre. nomen grecum: et Arabicanus dicitur: Lignum nigrum eſt/ ſolidum/ pulchrum/aptumq̃ ocularibus medicinis. Hec arbor naſcitur in India: que ceſa dureſcit in lapidẽ: vriturq̃ odore iucundo. Virgil. lib. ii. Geor. Sola India nigrũ fert ebenũ. Aetius amelinꝰ ita ſcribit. εβενοσ ξυλον ιστιτωνισ χυλοναναλυομηνον ρυπτικησ και λεπτομερουσ εστιδιναμεωσ οθενκαι τα ταισ κοραισ επισκοτουντα πεπιστευται ρυπτειν ταισ τε αλλαισ οφθαλμικαισ μιγνυται δυναμεσιν.

Ebrius et Ebria: a bria quod eſt vas vinarium. Eſt eñ ebrius: qui nimio potu alienatus eſt mente. Cuiꝰ cõtrarium eſt ſobrius: quaſi ſine ebrietate: qui in cibo ⁊ potu temperans eſt: ⁊ qui nõ eſt actu ebrius. Vñ nõ ſobrius pro ebrio ſumitur. Mar. Et nõ ſobria verba ſubnotaſti. Hinc Ebrietas: quam Cato dicebat nihil aliud eſſe q̃ inſaniã voluntariã. Interdũ ebrius ponitur pro pleno et abundanti. Plau. Facite mihi cena vt ebria ſit: id eſt abundãs ⁊ opipare parata. Ebrioſus: qui ſepe fit ebrius. A quo ebrioſitas. Huiꝰ contrariũ eſt Sobrioſus: ſobrietatis affectator: q̃ vſus ẽ Cyprianus. Inter ebrium et ebrioſum hoc intereſt. Nã poteſt qui ebrius eſt tum primũ eſſe: nec habere hoc vitiũ: ⁊ qui ebrioſus eſt/ſepe extra ebrietatẽ eſſe. Sic ebrietas ab ebrioſitate ſeiũgit̃/q̃ alterũ affectionis ſit/alterum habitus.

Ebrio as. ebrium facio. Unde et inebrio: verba actiua. Hiero. lib. ii. Regũ. Et inebriauit eũ. Plau. in Aul. Nõ ebriatus ſomno ſanari ſolet. Aliqñ ebriari ſeu inebriari ſumit̃ ꝓ impleri/ſeu q̃ſi ſatiari: vt apud Apoſtolũ. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria.

Ebriulo as. pe. cor. ebriũ facio. Sunt tñ q̃ hec aſpirent ab haurĩedo potu illa deducentes.

Ebron: mons Paleſtinorum: haud longe a Gaça Syrie ciuitate.

Ebur et ebor: vtroq̃ modo dicitur pro elephãti dẽte: quaſi e barrho.i. elephãto. Hora. Quid tibi vis mulier nigris digniſſima barrhis.

Eburneus a.um. quod eſt ex ebore: aut quo inſtar eboris album eſt: ſit Eburnea facies. Ouidius libro. iii. Metam. Impubeſq̃ genas/ et eburnea colla decuſq̃. Grece. ελεφαντινοσ.

Eburnus a.um. idẽ quod Eburneus. Tibu. Hãc ꝓmũ veniens plectro modulatus eburno. Luc. li. ii. Legitimeq̃ faces gradibuſq̃ accliuis eburnis.

Eboreus a.um. ab Ebor fit: ſicut a marmor marmoreꝰ. Eburneus vero ⁊ eburnus ab Ebur. Et ſignificat qđ ẽ ex ſolido ebore. Quint. lib. vi. Cũ in triũpho Ceſaris eborea oppida eſſent trãſlata.

Eboratus ta.tum. quod extrinſecus ex ebore ẽ. Quod et eburatum dicitur. Plautꝰ in Perſa. Lectos eburatos auratos.

Ebudes: inſule ſunt q̃nq̃ numero in oceano britãnico anguſto freto diuiſe: cuiꝰ incole (vt ſcribit Solinꝰ) lacte ſolũ et piſcibus vitã agunt.

Ebulũ: herba eſt faciẽs baccas i ſilitudinẽ ſambuci. Columel. libro ſecũdo. Sed citra hoc experimentũ multa ſunt que et dulcẽ terrã ⁊ frumentis habilẽ ſignificent: vt iñcus ⁊ calamus/gramẽ ⁊ trifoliũ/ebulũ/rubi/pruni ſilueſtres/ ⁊ alia complura. Jdẽ. Et rutilas ebuli creat vuida baccas. Legit̃ ⁊ ebulus.

Ebullo las. erũpo/crepo. Tractũ a bulla q̃ eſtiuo tpe ex aq̃ pluuia fingit̃ in ſpeciẽ pile: ⁊ facile rũpit̃. Perſius. O ſi ebullet patrui p̄clarũ funus.

Eburones: populi gallie qui per fraudẽ multos ex Ceſaris exercitu trucidarunt.

Ebuſus: inſula q̃ cuniculos non habet. Põpo. Ebuſus aialiũ q̃ nocẽt adeo expers: vt ne ea quidẽ q̃ de agreſtibus mitia ſunt generet/aut inuecta ſuſtineat.

E Ante C

Ecbatana numero plurali: penult̃. correp. metropolis eſt Medie: vel vt quidã exiſtimant: regionis magne nomen. Eſt et Ecbatana vrbs in Syria: que Epiphania quãdoq̃ vocata fuit: ac per g. etiã ſcribi poſſe q̃dam teſtãtur Egbatana.

Ecbaſis penul. cor. latine dici poteſt excurſus. Nã cõponitur ab εκ et βαδισμα και αλλα εκτουβαινω: quod eſt egreſſus: vt Virg. li. i. Geor. deſcribẽs tempeſtatẽ precauendã a ruſticis.

Ecce aduerbium demonſtrandi: quod apud Virgiliũ